

Thy, mit ferieeventyr

Af Emil Larsen, København

Der var engang, sådan starter jo alle eventyr. Mit startede med en mand, der hed Østrup, han havde sat sig for at skaffe københavnerbørn en ferieplads på landet, men det var svært at få drengene afsat, så da jeg startede min skoleferie i 1938, havde jeg ikke fået nogen plads endnu. Jeg skulle så hver dag henvende mig i en villa på Tesdorpfvej for at høre, om der var kommet en plads. Der gik nogle dage uden resultat, men så en dag fik jeg at vide, at jeg havde fået en plads hos Poul S. Madsen i Kjallerup oppe i Thy. Gården hed "Granly", og jeg skulle næste morgen tage et tog fra Københavns Hovedbanegård og køre til en station, der hed Bedsted i Thy. Det sagde mig ikke ret meget, jeg kendte intet til Thy, men det skulle vise sig, at Thy kom til at fylde meget i min tilværelse. Det blev min anden hjemstavn, det var som at få en ny familie. Næste morgen klokken 6 tog jeg så et bumletog og kørte til Kalundborg, herfra sejlede jeg så til Århus, videre med tog til Langå, hvor jeg skiftede tog og ankom sent om aftenen til Bedsted. Der kom en mand i fin uniform hen til mig og spurgte, om jeg hed Emil.

Det måtte jeg jo sige ja til, og jeg tænkte, det må være et stort gods, jeg skal bo på, siden de har privatchauffør. Jeg fandt senere ud af, at den uniformsklædte var Johannes Henriksen, der var vognmand i Svankær. Det var næsten midnat, inden jeg nåede "Granly". Mine ferieværter sad oppe sammen med deres søn, som hed Oskar. Det var faktisk ham, der havde overtalte sine forældre til at tage en feriedreng. Det var en varm og tryk fornemmelse, der strømmede mig i møde, så jeg følte mig med det samme hjemme og rigtig velkommen, selv deres hund Buster bød mig velkommen. Den blev min trofaste ledsager hele ferien.

Poul Madsen stammede fra Heltborg sogn. Faderen døde tidligt, så Poul kom ud at tjene allerede som niårig. Siden kom han i tømrerlære og arbejdede med dette, indtil han i 1900 blev gift med Kristine, hvis forældre havde en lille gård i Kjallerup i Hvidbjerg Vesten Å sogn. Gården var meget gammel og også meget forfalden. I 1913 besluttedes det at bygge en helt ny ejendom, der skulle lægges ca. 500 meter længere mod vest ved kom-

Den gamle gård, som lå ca. 500 meter NØ for den nuværende gård

"Sølvmedaljen for Landboflid", tilkendt ægteparret Kristine og Poul Severin Madsen, Kjallerup, Bedsted i 1934. Navnene er indgraveret i kanten af mønten.

munevejen og i læ af statsplantagen, der var blevet påbegyndt i 1892. Gården fik navnet "Granly". I ægteskabet blev født otte børn. Poul Madsen fik flere tillidshverv. En tid var han formand for husmandsforeningen, og i perioder var han medlem både af menighedsråd og sogneråd. Parret fik i 1934 tilkendt "Sølvmedaljen for Landboflid" af "Foreningen af Jyske Landboforeninger".

Da jeg vågnede næste morgen, sagde Poul Madsen til mig, at jeg var nød til at have en cykel, så han ville køre op til smeden i Svankær og leje en cykel til mig. Da han kom tilbage, havde han købt en, for som han sagde, så kunne han selv bruge den om vinteren, når jeg ikke var der.

Efter en god nats søvn kom jeg ind til et vel-dækket morgenbord. Klokken var 9, mine ferieværter havde været oppe længe, så de kom ind for at få formiddagskaffe. Senere fik jeg at vide, at de havde fået besked på af min elskelige feriemor, at de skulle gå stille, så de ikke vækkede mig. Jeg havde fået mig en bedstemor, det havde jeg aldrig haft før, det var i det hele taget starten på, at jeg fik mig en ny familie, som jeg den dag i dag stadig besøger. Ikke mine elskede ferieværter, de er døde for mange år siden, men deres efterkommere.

Den første søndag lærte jeg deres søn, Søren, at kende. Han var fodermester på en gård, der

hed "Vilhelmsborg". Han kom hjem de søndage, han havde fri og nød sin moders gode mad samt fik vasket sit tøj. Søndagene var ofte familiedage, hvor børn og børnebørn kom hjem, så på den måde lærte jeg efterhånden dem alle sammen at kende. Foruden Søren og Oskar var der en datter, der hed Johanne og to sønner mere, nemlig Kristian og Alfred. Kristian tjente på en gård, der opdrættede heste til bryggeriet Carlsberg, og Alfred, der var gift med Emma, boede i Hurup, hvor de havde et gartneri. Senere i livet blev min datter feriepigehos dem. Datteren Johanne havde været enlig mor og havde en datter, der hed Gerda. Gerda havde tilbragt meget af sin barndom hos sine bedsteforældre, men da jeg kom til Thy som feriedreng, var Johanne blevet gift med en, der hed Johannes Vangsgaard. De boede i et lille hus i Svankær, men Gerda kom stadig meget for at besøge sine bedsteforældre, så derigennem fik jeg et nært venskab til hende.

For uden Gerda var der to børnebørn mere, Inga og Poul, der var Alfreds og Emmas børn. Dengang tænkte jeg ikke på, at jeg senere i livet skulle få en datter, som skulle blive feriebarndom hos deres forældre. Det er i det hele taget det bedste, der er hændt mig, at jeg fik mig en ny familie i Thy, som jeg den dag i dag besøger og

Den nuværende gård "Granly". Luftfoto fra syd mod nord. Bemærk drivhuset og de mange frugtbuske

altid glæder mig til at gense.

Jeg fik utrolig mange oplevelser i de sommerferier, jeg tilbragte i "Granly". Gymnastikopvisning på Sjørring Vold, dyrskue i Hurup samt Cirkus Miehe, ting der var faste oplevelser hver ferie. Også mange cykelture med Oskar, hvor vi blandt andet i sommeren 1939 var til Vilsundbroens indvielse. Vi var med de første, der kørte over broen; vi fortsatte et stykke vejs kørsel på Mors til en lille by, der hed Solbjerg. Her var der festlig gymnastikopvisning i anledning af broindvielsen.

Hvordan så der ud dengang i Kjallerup. Der var en grusvej, der gik fra Svankær ind igennem Hvidbjerg plantage. "Granly" var den første gård, man mødte efter skoven. Som genbo her, lå der et lille hus; her boede tømrer Vang og hans kone Nikoline. Lidt længere fremme lå en gård, som var ejet af Jens Kobberø. Mine ferieværter og Kobberø lånte hest hos hinanden, når der skulle høstes, for der skulle jo tre heste for en

selvbinder, og de havde kun to heste hver især. De to heste på "Granly" hed Hans og Røde; det hed sig, at dem passede jeg, og det fik jeg en femmer for hver søndag. Det var rigtig mange penge dengang, jeg blev i det hele taget godt forkælet.

En dag opdagede jeg, at der i vognporten holdt en gammel charabanc. Det syntes jeg ville være herligt at komme ud at køre i den, den blev ellers ikke brugt mere. Når man skulle til Hurup, tog de med rutebilen, men min dejlige reserve bedstefar gik straks i gang med at gøre vognen og det fine seletøj i stand. Det blev til mange dejlige køreture til Hurup og til "Kaffehuset" i Lyngby. Det var også en stor oplevelse, når vi var ude og hente hø ved Ove Sø, for så at sidde højt oppe på hølæsset og køre hjem til "Granly".

Jeg var også med i tørvemosen og rejse tørv og senere stakke dem - til slut kom de i sække og blev kørt hjem.

I plantagen lå "P. Madsens Kær" som var meget benyttet som badesø. Dengang kom man til den ad små skovstier, i dag er den markeret med et stort skilt ved den nu anlagte Kystvej og med P-plads til turisterne, der vil ind og se "Kæret". Det var nu hyggeligt og mere natur den gang, jeg som dreng badede i kæret. Der var i øvrigt dejlig sandbund i kæret, men på en rigtig tør sommer, kunne det knibe med vandstanden.

I tiden før der skulle være dyrskue i Hurup, kørte jeg rundt i omegnen og solgte lodsedler. På den måde blev jeg kendt på de forskellige gårde og af alle kendt som "københavneren". Jeg har aldrig hverken før eller siden spist så mange jordbær, for jeg skulle absolut have noget hvert sted, jeg kom for at sælge lodsedlerne. Jeg solgte mange og fik også et år præmie for min indsats; det var en skrueblyant, og den var jeg meget stolt over at modtage.

En dag fik jeg den ide, at jeg ville bygge en hytte, og Oskar var straks med på ideen, så vi begyndte at samle grangrene og mos ude i plantagen. På et træskelet flettede vi grangrenene, og mosset blev lagt på taget; indvendig beklædte vi

taget med salpetersække, for at være sikker på at det var regntæt. Da hytten stod færdig, døbte vi den "Skovhytten". Jeg fik også overtalt Oskar til, at vi skulle sove i hytten. Hunden Buster syntes også om ideen, så den sov sammen med os.

Dengang kom der nu og da en fisker fra Stenbjerg og solgte fisk. Han kom på cykel med en fiskekasse foran. Her havde han de forskellige fisk liggende med en beskyttende sæk lagt over. Der kom også en slagter kørende, han kom dog i bil. Det samme gjorde bageren fra Snedsted, man sagde om ham, at han var så rig, at han kunne dække hovedgaden i Snedsted med tokrones stykker, det var jeg meget imponeret over. Jeg havde tit undret mig over, når vi hjemme i København købte et rugbrød, at det blev kaldt et halvt rugbrød, jeg syntes det så helt ud. Men da jeg så de rugbrød, der blev købt ved bager-vognen i Thy, så kunne jeg godt se, at de var dobbelt så store. Jeg tror nok, at man kaldte det for et 8-pundsbrød. Ved særlige lejligheder blev der også købt wienerbrød. Øllet bryggede man selv, det stod på flasker nede i kælderen, det

På vej til kaffehuset i Lyngby i påsken 1946 i den nyrestaurerede charabanc. På kuskæsædet sønnen Kristian samt mig og min forlovede Kate. Bagved min søster Gurli og barnebarnet Gerda. Med ryggen til Poul S. Madsen og Kristine

var bundet til på propperne ligesom champagne, men det skete alligevel en gang imellem, at der lød et knald nede i kælderen, og en prop var skudt af. Øllet smagte lidt besk, men det slukede tørsten godt.

De fredelige tider sluttede i 1939, da anden verdenskrig brød ud, så fra sommeren 1940 turde man ikke længere sejle fra Kalundborg til Aarhus med os ferieborn. Så nu rejste vi over Korsør til Nyborg og tog så turen over Fyn, så det blev en noget længere togtur. Det begyndte også at knibe med visse varer blandt andet kaffe, så min feriemor brændte byg og kværnede det i en lille kaffemølle. Oskar begyndte at dyrke tobak foruden tomater og agurker i det drivhus, han havde ovre i hønsegården. Ved drivhuset var der bygget et højt stativ, hvorpå der var anbragt en stor beholder, der så blev pumpet fuld med vand. Så kunne Oskar vande med slange inde i drivhuset; vandet i beholderen blev varmt af solen, så vi

tog også bad ovre i drivhuset.

Når køerne var malket, blev noget af mælken hældt op i et lerfad. Når det havde stået lidt, lå fløden øverst, og man kunne så tage den fra. Skulle man bruge smør og ost, satte man en seddel på mælkejungerne. Når så jungerne kom retur fra mejeriet, hang der et klæde, indeholdende smør og ost på en af jungerne. Plantøren og tømrer Vang kom og købte frisk mælk og æg, men de fleste æg blev solgt til Brugsen i Svankær. Det var ikke mange æg, man selv spiste, men jeg fik blødkogt æg hver morgen, for det skulle jeg have, når jeg så godt kunne lide det, sagde min dejlige feriemor.

Hønsene og køkkenhaven var min feriemors område, og det blev passet med stor omhu. I det hele taget var gården passet og i orden, mine to ferieførelde var meget flittige. Jo ældre jeg er blevet, des mere er det rigtig gået op for mig, hvor meget de har betydet for mit liv. Det er

Poul Severin Madsen, fotograferet den 27. maj 1957 på 80 års fødselsdagen. Her omgivet af sine sønner Søren, Alfred, Oskar og Kristian

jeg dem dybt taknemlige for, og der var mange ting, jeg ville sige til dem, hvis de var levende, og som jeg ikke fik gjort dengang, jeg var en kejtet feriedreng.

Det blev til mange dejlige ferier; den sidste skoleferie i Thy var i 1942. Den 1. september begyndte jeg at stå i lære, men eventyret fortsatte og i påsken 1946 gik turen atter til "Granly". Nu sammen med min mor og søster, samt min forlovede. Jeg var nemlig året før blevet forlovet med Kate. Vi tilbragte nogle dejlige påskedage, hvor vi fik hilst på hele familien. Vi kørte en tur med hestevogn til Lyngby, hvor vi drak kaffe. Jeg var også ude og vise Kate "P. Madsens Kær", hvor jeg som feriedreng havde badet. Det store samtaleemne i Kjallerup og omegn var, at ham københavneren havde fået pige på. Det var også første gang, vi så Gerdas Niels Therkildsen. Den påske blev også starten på, at min mor begyndte at holde ferier i Thy. Det var lidt trist nemlig, at det var sidste gang, jeg så min "reservebedstemor", som også var min feriemor, Kristine, som døde i 1947.

Den 1. marts 1947 blev jeg gift med Kate, og i sommeren 1951 kørte vi på vores motorcykel en tur til Thy. Samme år, som jeg blev gift, blev Oskar gift med Anna, og de har nu overtaget "Granly". Da vi ankom, fik vi at vide, at min feriefar, Poul Madsen, var flyttet til Hurup, så nu går turene til Thy for eftertiden til

Hurup.

År senere hvor jeg aflagde Thy et besøg, kørte jeg en tur ud til kirkegården i Svankær. Mine ferieforældres grav er ganske vist sløjfet, men tre af deres sønner og deres datters grave er der endnu, så det er ligesom om, at jeg kan mindes dem gennem de bestående grave.

Det var endnu et kapitel af mit ferieeventyr, jeg håber, at jeg kan være så heldig, at der ligger mere eventyr og venter på mig med mange besøg i mit elskede Thy.

Efterskrift (Redaktionen):

Emil Larsens håb gik til fulde i opfyldelse! I det foregående er nævnt et gartneri i Hurup, ejet af en af sønnerne fra "Granly", Alfred, gift med Emma.

Gartneriet lå mellem Bredgade og Sønder Allé. Parret kunne i 1981 fejre guldbryllup og i denne fest deltog Emil Larsen og hans kone Kate. Gartneriet blev i årene efter 1981 udstykket og bebygget med rækkehuse, og Alfred og Emma kunne i 1984 flytte i nyt hus i "Gartnerparken". Deres datter Inga blev gift med Kristian Frost i 1955.

Emil mistede sin kone, Kate, i året 2001. Siden har han hver sommer holdt ferie hos Inga og Kristian i Hurup. En af dagene går turen altid til Kjallerup, hvor Emil med stor interesse følger renoveringen af "Granly", som nu er gået i arv fra Oskar til Johannes' søn, Magnus Vangsgaard.

Således har venskabet med "Københavnerdrengen" Emil og familierne i Thy nu bestået i 73 år.